

Marcin Medyński

Gmina Skarżysko-Kamienna ma już 100 lat!

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 2, 127-130

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Komunikaty

Marcin Medyński

Skarżysko-Kamienna – Warszawa

Gmina Skarżysko-Kamienna ma już 100 lat!

W dniu 9 października 2010 r. minęła setna rocznica ustanowienia gminy Kamienna. Rocznicą zapomniana, o której do niedawna nie wiedział nikt, nawet historycy-regionaliści. Dotychczas utworzenie naszej gminy datowano na 1911 rok.

Wieś Kamienna, po usytuowaniu tu węzła kolejowego i najważniejszej stacji Drogi Żelaznej Iwangrodzko-Dąbrowskiej (uruchomionej w 1885 r.), rozwijała się bardzo dynamicznie i wkrótce stała się najludniejszą i najbardziej zurbanizowaną wsią w gminie Bliżyn. Nie może zatem dziwić, że już w 1890 r. jej społeczność nie kryła się z dążeniami do uczynienia z Kamiennej miasta¹. Na początku XX w. starania o uzyskanie praw miejskich były w pełnym rozkwicie. W kwietniu 1903 r. ludność wystąpiła z wnioskiem do władz o przemianowanie Kamiennej na osadę na prawach miasta, co nastąpiło 16 sierpnia 1905 r., przy czym odpowiedni przywilej nadesłano w listopadzie tegoż roku².

Aspiracje mieszkańców osady jednak rosły. W 1908 r. postawiono na zgromadzeniu gminnym gminy Bliżyn sprawę przeniesienia siedziby władz gminnych do Kamiennej; wprawdzie zgromadzenie uznało to za niecelowe, jednak pomysł, jak się później okazało, nie upadł. Na skutek starań tutejszych mieszkańców, w dniu 8 października 1910 r. zapadła

¹ „Gazeta Radomska” 47/1890.

² Ibid., 67/1902, 32/1903 i 91/1905.

uchwała Urzędu ds. Włościańskich Gubernij Królestwa Polskiego przy Wydziale Ziemskim Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Petersburgu³ o wydzieleniu osady Kamienna ze składu gminy Bliżyn jako samodzielnej gminy osadzkiej (osady na prawach gminy). Już następnego dnia, 9 października, uchwała ta została zatwierdzona przez Ministra Spraw Wewnętrznych, Piotra Stołypina⁴.

Gmina osadzka Kamienna liczyła 1644 mieszkańców, w gminie Bliżyn pozostały 6333 osoby. Rząd Gubernialny Radomski dopiero 9 listopada 1910 r. zawiadomił wszystkie zainteresowane podmioty o powstaniu nowej jednostki samorządowej.

Organy gminy podjęły działalność niemal natychmiast. Prawo głosu w zgromadzeniu gminnym miało 36 osób (na podstawie cenzusu majątkowego). Zgromadzenie to już 27 listopada 1910 r. uchwaliło (głosami 20 uprawnionych) podział kapitałów gminnej kasy pożyczkowo-oszczędnościowej gminy Bliżyn pomiędzy tę gminę i nową gminę Kamienna. Uchwała ta była prawomocna, skoro na jej podstawie w dniu 30 stycznia 1911 r. komisarz ds. włościańskich powiatu koneckiego podzielił środki kasy – proporcjonalnie do liczby mieszkańców gmin⁵.

W dniu 19 lutego 1911 r. odbyło się pierwsze zapisane w księdze uchwał gminy Kamienna zgromadzenie gminne, na którym podjęto kilka uchwał, bez wyjątku dotyczących spraw organizacyjnych nowej gminy⁶. Z 13 osób, mających wówczas prawo głosu, nie przybyła tylko jedna. Pierwszym (tymczasowym) wójtem był Jan Wojciechowski, syn Tomasza. Na drugim zgromadzeniu, które odbyło się 12 marca 1911 r.,

³ Spuścizna archiwalna tego urzędu, znajdująca się w Archiwum Skarbowym, spłonęła już we wrześniu 1939 r., podczas oblężenia Warszawy.

⁴ Piotr Arkadiewicz Stołypin (1862–1911), w latach 1906–1911 premier i jednocześnie minister spraw wewnętrznych.

⁵ AP Radom, Urząd Gubernialny Radomski ds. Włościańskich, sygn. 942.

⁶ *Kniga prigaworow gminnych schodow gminy Kamienna 1911–1922*. AP Kielce, Akta m. Skarżyska-Kamiennej, sygn. 8, k. 1–4. Dotychczas na tej podstawie datowano utworzenie gminy. Dziś wiemy już, że dopiero od 1911 r. prowadzono prawidłową dokumentację działalności organów samorządowych. Co ciekawe, nawet w uchwale zgromadzenia osadzkiego z 4 lutego 1912 r. zapisano, że do 1911 r. Kamienna wchodziła w skład gminy Bliżyn, zaś od 1 stycznia 1911 r. stała się samodzielną gminą. Zob.: *Kniga dlja zapisywaniija prigaworow posadskago schoda pos. Kamienna 1912–1915*. AP Kielce, Akta m. Skarżyska-Kamiennej, sygn. 9, k. 4.

sołtys osady Kamienna Józef Bilski zawiadomił uprawnionych do głosowania (przybyło 19 spośród 20 takich osób), że w myśl pisma z dnia 1 marca naczelnika powiatu koneckiego, konieczne są wybory nowego, stałego już wójta. Zgromadzenie zatem jednogłośnie wybrało dwóch kandydatów na wójta (dotychczasowego, Jana Wojciechowskiego, i pretendenta, Ludwika Bilskiego syna Wawrzyńca). Na kolejnym zgromadzeniu, 5 kwietnia 1911 r., ponownie wybrano kandydatów (tym razem Ludwika Bilskiego i Ludwika Wiatra). Ostatecznie pierwszym stałym wójtem został Ludwik Bilski, s. Wawrzyńca. Nowy wójt, w odróżnieniu od swego poprzednika, nie umiał się podpisać⁷. Ludwik Bilski pełnił swe obowiązki do 28 kwietnia 1913 r., kiedy to został z nich zwolniony jako nieodpowiedni na stanowisko wójta; zastąpił go wówczas Franciszek Bilski, syn Jana (piśmienny)⁸.

Skarżysko-Kamienna commune is 100 years old

On 9th October 2010 fell the 100th anniversary of creating Kamienna commune. However, this anniversary has been long forgotten even by historians of this region. It has been assumed for quite a long that the beginnings of the commune date to 1911.

On 19th February 1911 the first commune council meeting recorded in the Kamienna commune book of regulations was held and several regulations all concerning the organization of the commune were voted. 12 out of 13 people enjoying the voting right were present. The first temporary commune leader was Jan Wojciechowski, the son of Thomas. On 12th March 1911 the second commune council meeting was held and Józef Bilski, the village administrator of Kamienna settlement, announced to 19 out of 20 councilors that according to the decision of the chief of Konecki administrative authorities made on 1st March the new commune leader elections should be held. Thus the

⁷ *Kniga prigaworow*, k. 4-6.

⁸ *Ibid.*, k. 23.

council unanimously chose two candidates for the position namely, Jan Wojciechowski, the hitherto leader, and Ludwik Bilski, the son of Wawrzyniec. On the successive council meeting, held on 5th April 1911, two other candidates were chosen: Ludwik Bilski and Ludwik Wiatr. Ludwik Bilski, the son of Wawrzyniec, was finally appointed the first official commune leader, he was illiterate though. His tenure lasted till 28th April 1913 when the council decided he was not the right person for the office. He was replaced by Franciszek Bilski, the son of Jan (the man was literate).

translated by
Magdalena Kardyś